

Műhely

A 2007-2013 időszakra vonatkozó regionális tervezés folyamata, állása napjainkban Magyarország Nemzeti Fejlesztési Tervén belül

Varga László – Kalocsai Kornél

Az előző számban ismertetett Regionális Tervezési Munkacsoport nyolc felelős szakmai szervezetének közreműködésével a regionális tervezés elkezdődött. Az ágazati (nyaláb) és regionális tervezési folyamatok egyelőre a helyzetértékelés szakaszában állnak

A szervezet 2004. november 3-i megbeszélésén döntés született arról, hogy a szervezetek az ágazati (nyalábok) témákhoz kapcsolódó intézkedéseket első körben véglegesítik és az intézkedések nyers leírását 2004. november 15-ig a Regionális Fejlesztési Ügynökségnek megküldik. Az Ügynökség célja az, hogy a Tanács decemberi ülésén a régió számára fontos intézkedések listája megtárgyalásra kerüljön.

A folyamat eredményeként a régióban már léteznek elfogadott, legitim prioritások, melyeket az alábbi táblázat foglal össze. Az említett regionális prioritásokhoz kapcsolódó intézkedések kidolgozása folyamatban van.

A gazdasági dinamizmus erősítése
<p>Tőkeellátottság javítása, korszerű technológia, minőségbiztosítás használata, költségta- karékos energiafelhasználás, innovációs centrumok és decentrumok létrehozása, logisztikai központok, intermodális központok kialakítása az uniós gazdasági szintéren való versenyképes megjelenés érdekében. Termelő infrastruktúra fejlesztése, ipari parkok, vállal- kozási övezetek infrastrukturális megerősítése. E-gazdaság, E-kereskedelem fejlesztése. Integrációk kialakulásának és megerősödésének elősegítése, beszállítói rendszerek, klaszterek létrehozása. KKV-kat segítő üzleti szolgáltatások fejlesztése. Turisztikai infrastruktúra és versenyképes termékek kialakítása.</p>
A környezeti, természeti, kulturális értékek védelme
<p>Átfogó környezetvédelem, szennyvíztisztítás- és csatornázás, települési hulladékkezelés, környezeti kárelhárítás, rekultiváció, komplex tájvédelem, vízbázis-védelem, természeti katasztrófák elleni védelem, a Vásárhelyi-tervhez való nagymértékű kapcsolódás, történelmi- és kulturális értékek megőrzése.</p>
A minőségi élet feltételeinek megteremtése, térség- és település rehabilitáció
<p>Térségi elérhetőség javítása, útfejlesztés, légitölekedés, határátkelőhelyek nyitása, az E-társadalom kialakítása, E-közigazgatás, regionális médiafejlesztés, lakáskörülmények javítása, lakosság egészségi állapotának javítása,</p>

A minőségi élet feltételeinek megteremtése, térség- és település rehabilitáció
város-rehabilitáció, falufejlesztés- és felújítás, szociális felzárkóztatás, közösségi célt szolgáló foglalkoztatási programok végzése.
Humánerőforrás-fejlesztés (A gazdasági dinamizmus erősítése, a környezeti, természeti, kulturális értékek védelme, és a minőségi élet feltételeinek megteremtése, térség- és település rehabilitáció elnevezésű regionális prioritásokat segítő horizontális prioritás)
Foglalkoztathatóság javítása érdekében szakképzés, továbbképzés, átképzés. A vállalkozói szemlélet és képességek erősítése. Felsőfokú oktatási intézmények- és kutatóhelyek bővítése, erősítése. Szakképzési formák korszerűsítése. Alapképzés színvonalának fejlesztése. A roma népesség beilleszkedésének elősegítése képzési programokkal.
A régió belüli területi egyenlőtlenségek csökkentése (A gazdasági dinamizmus erősítése, a környezeti, természeti, kulturális értékek védelme, és a minőségi élet feltételeinek megteremtése, térség- és település rehabilitáció elnevezésű regionális prioritásokat segítő horizontális prioritás)
Városok és más jelentős gazdasági növekedési pólusok fejlődésének elősegítése (óriás projektek). Az elmaradott kistérségek térségi jelentőségű gazdasági-társadalmi integrációinak kialakítása, fejlesztése (projektláncok).

Az egyes intézkedések célirányos regionális programmá szervezése folyamatos, melyek közül néhány tervezet formájában már rendelkezésre áll. A teljes regionális fejlesztési tervet 2005. június végére kell elkészíteni.

Kiemelt fejlesztések és beruházások meghatározása

Az EU következő költségvetési ciklusában rendelkezésre álló források sikeres felhasználásához meg kell kezdeni a hosszadalmas előkészítő munkákat a fejlesztéspolitikai prioritásokhoz illeszkedő nagyprojekteken. Ki kell alakítani a projektkiválasztás szempontjait és intézményrendszerét, meg kell teremteni az előkészítő munkák kereteit és finansziális hátterét. Ennek megfelelően az 1076/2004 (VII.22) Korm. Határozat előírása szerint a 2007-2013 közötti időszakban megvalósuló ágazati és regionális kiemelt fejlesztéseket és beruházásokat minisztériumi és regionális szinten össze kell gyűjteni, majd továbbítani az NFH részére.

A tervezési-programozási folyamatban különböző összefüggésekben használják a szereplők a nagy projektekhez, kiemelt fejlesztésekhez kapcsolódó fogalmakat. Ezért szükséges a különböző projektek elnevezését egységesíteni és azt használni.

Nagy projekt

Az Európai Bizottság 2004. július 4-én közzétette az EU-alapokra vonatkozó új rendeletek tervezeteit, mely szerint: azok a projektek, melyeknek összes költsége a környezetvédelem esetében meghaladja a 25 millió eurót (kb. 6,3 milliárd Ft), minden más területen pedig az 50 millió eurót (kb. 12,7 milliárd Ft), nagy projekteknek minősülnek. A „nagy projektek” elfogadásáról és finanszírozásáról nem a tagállam, hanem az Európai Bizottság dönt. Ezért a „nagy projektek” esetében egyrészt olyan fejlesztéseket célszerű projektté szervezni, amelyek egyértelműen kapcsolódnak az EU által meghatározott prioritásokhoz.

Központi projekt

Az NFT célkitűzései ún. operatív programokon keresztül valósulnak meg. Egy adott operatív programban lehetnek olyan intézkedések, melyeket pályázatos formában hajtanak végre, de szerepelhetnek olyan fejlesztések, projektek is, melyeket az operatív program jóváhagyásakor már eleve nevesítettek. Ezeket nevezzük „központi projektnek”, melyek általában több tízmillió eurós – legalább 5, de maximum 12,7 milliárd forintos, mivel ebben az esetben már az előző definíció szerinti nagy projektnek minősül – beruházások, melyek méretüknél fogva alkalmasak arra, hogy nagy mennyiségű EU-forrást kössenek le.

Kulcsprojekt

Már a tervezés korai fázisában felmerült, hogy szükséges azoknak a kiemelt fejlesztéseknek, beruházásoknak, azaz „kulcsprojekteknél” az azonosítása, amelyek a 8 stratégiai irányban, a 4 horizontális területen és régióként megfogalmazott cél(ok) elérésének optimális útját jelentik, illetve az adott területet elindítják a 2013-ra elérendő célhoz vezető fejlesztési pályán. Értelemszerűen ezen projektek esetében nem a projektméret az elsődleges szempont, hanem annak feltérképezése, milyen jellegű fejlesztés biztosítaná az adott terület dinamizálását „programadó”, irányadó jelleggel. (Méretük szempontjából a kulcsprojekteket természetesen lehetnek nagy projektek vagy központi projektek is.) Ezekről a fejlesztésekről a munkacsoportok javaslatai alapján a Kormány fog dönteni az ország hosszú távú fejlesztési koncepciójával együtt.

Kiemelt projekt

A „leghátrányosabb helyzetű kistérségek kiemelt projektjei: a kistérségi mutatók segítségével feltárt, gazdaságilag legelmaradottabb statisztikai kistérségek jelentős gazdaságfejlesztési hatással bíró projektjei”. A Pályázat-előkészítő Alap támogatási előirányzat célja a Közösségi Támogatási Keret, illetve a Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjainak megvalósítását, továbbá a Kohéziós Alap forrásainak felhasználását szolgáló projektek előkészítése. A támogatással önkormányzatok, önkormányzati társulások, kistérségi önkormányzati társulások, kistérségi területfejlesztési tanácsok, önkormányzati többségi tulajdonban lévő közszolgáltatást végző gazdasági társaságok, költségvetési szervek, köztisztviselők és civil szervezetek projektjei támogathatók. A Nemzeti Fejlesztési Hivatal és a regionális fejlesztési tanácsok (RFT) között kötött szerződés alapján e projektekről az RFT-k fognak dönteni. A „kiemelt projektek” azonosítása során figyelembe veszik a Nemzeti Fejlesztési Hivatal által azonosított, az egyes operatív programok végrehajtása során megállapított hiányterületeket.

A Regionális Fejlesztési Ügynökség tájékoztatott több, mint száz régióbeli szervezetet és intézményt a regionális tervezési folyamat megindításáról illetve a régióbeli kiemelt fejlesztések, projektek gyűjtésének szükségességéről és jelentőségéről. Ezen túlmenően a régióban tájékoztató rendezvényeket szervezett az Ügynökség, melyeknek célja kettős volt:

- teljes körű információnyújtás a regionális tervezési folyamatról
- szakmai közreműködés kérése a regionális tervezési anyagok elkészítését és a nagyprojektek gyűjtését illetően.

A kiemelt fejlesztésekre vonatkozó javaslatokat (nagyprojektek, központi projektek, kulcsprojektek, kiemelt projektek) – figyelemmel az országosan előírt rövid határidőre – 2004. november 15-ig kellett eljuttatni a Regionális Fejlesztési Ügynökséghez, annak érdekében, hogy a Regionális Fejlesztési Tanács decemberi ülésén a projektekre vonatkozó döntéseit meghozhassa.

Az Észak-magyarországi Regionális Innovációs Ügynökség bemutatása

Nyiry Attila

A gazdasági élet fejlődését napjainkban egyre inkább a tudás, mint erőforrás határozza meg. Erősödik társadalmi elfogadottságának alapja, amit a tudás alapú társadalom, tudás alapú gazdaság fogalmak megjelenése és egyre gyakoribb használata is mutat. A termékek és szolgáltatások tudástartalma növekszik, a modern eljárások, technológiák alkalmazása alapvető versenyfeltétellé vált. A kutató intézetekben, oktatási intézményekben, a vállalati K+F területeken megjelenő ismeret és tudás az innovációs folyamatokon, az innovációs láncon keresztül válik erőforrássá, amely folyamatot a tudás- és technológia transzfer hatékony működése segíti, segítheti. Az innovációs folyamatok egyre növekvő gazdasági jelentőségét felismerve ezek támogatása és elősegítése szervesen épül be - hol önállóan, hol más fejlesztési területekhez kapcsolódva - mind a nagyobb léptékű (EU programok), mind a kisebb léptékű (nemzeti és regionális) fejlesztési programokba.

A kutatás-fejlesztési és innovációs folyamatok hazai forrásai jóval alacsonyabbak az EU országok és a világ vezető államainak erre a célra fordított forrásainál, és intézményrendszere, amelynek az innovációs folyamatok szereplőit kellene hatékony együttműködésben támogatnia, sem tekinthető teljes körűnek. A fenti tényezőkből adódó problémákat felismerve a kormányzat hatékony intézkedéseket kíván tenni ezek kiküszöbölésére, az innovációs folyamatok intézményrendszerének fejlesztésére, az elérhető források hozzáférési feltételeinek könnyítésére, hasznosulási arányának növelésére. Ezen folyamat első lépésének tekinthető a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvény megjelenése. Ugyancsak ennek a folyamatnak részeként tekinthető az a pályázat, amelyet 2004-ben a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal döntése alapján írtak ki a Regionális Innovációs Ügynökségek létrehozására és működtetésére. A pályázaton régióinkban az Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. által vezetett konzorcium - amelynek tagjai a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Alapítvány, a Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centrum, az INNOCENTER Innovációs Központ Kht. valamint az INNTEK Innovációs és Technológiai Központ Kht. - nyerte el a kiírásban szereplő forrásokat. A támogatási szerződés 2004. decemberében aláírásra került.

A pályázati feltételrendszernek megfelelően a konzorciális partnerek nem önálló szervezetként, hanem az Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. szervezetén belül elkülönült formában hozták létre az Észak-magyarországi Regionális Innovációs Ügynökséget, amely egyben a Regionális Innovációs Tanács munkaszervezete is. Az Innovációs Ügynökség 2005. januárjától kezdte meg tevékenységét, konzorciális partnereivel együtt fő feladatának tekintve a régió felzárkóztatását, a régió gazdaságának és versenyképességének a kutatás-fejlesztésen és innováción alapuló fejlesztését, a régió innovációs folyamataiban résztvevő szereplők hálózati együttműködésének elősegítését, a pályázati források jobb elérését és hatékonyabb felhasználását, az innovációt ösztönző, segítő környezet megteremtését. Mindezek elérése érdekében az Innovációs Ügynökség három éves programot hajt végre, amelyben alapvetően a konzorciumi partnerekre, későbbiekben a régió más, az innovációs folyamatokban meghatározó szerepet játszó szervezetekre kíván támaszkodni. A cél a programban rögzített eredmények elérése mellett az Innovációs Ügynökség tevékenységének fokozatos szélesítése, ezen keresztül a régió versenyképességének és fenntartható növekedési potenciáljának megteremtése, a három éves program hosszabb távon való folytathatóságának megalapozása.

Régiók találkozása 2004. – beszámoló a Terület- és Településfejlesztők Magyarországi Egyesülete harmadik szakmai találkozásjáról*Mészáros Renáta - Svecz István*

A Terület- és Településfejlesztők Magyarországi Egyesülete (www.uni-miskolc.hu/~euint/index.htm) folyó év október 14-16. között tartotta - harmadik alkalommal – éves közgyűlését és szakmai konferenciáját „Régiók találkozása” címen Salgótarjában.

Az Egyesület alapítását a Miskolci Egyetemen Terület- és településfejlesztési menedzser szakon végzett hallgatók kezdeményezték.

A 2002. októberétől működő egyesület kiemelten kezeli a terület- és településfejlesztők szakmai és társadalmi elismertségének elősegítését, konferenciákat és továbbképzéseket szervez, segítséget nyújt a hazai és nemzetközi kapcsolatok fejlesztéséhez.

A rendezvényt Prof. Dr. Kocziszky György az egyesület elnöke, a Miskolci Egyetem Európa Gazdaságtana Intézet vezetője nyitotta meg. Dr. Balázs Ottó, a Nógrád Megyei Önkormányzat Közgyűlésének alelnöke köszöntőjében utalt a svédországi Örebro, a szlovákiai Besztercebánya, illetve Kassa megyékkel már működő együttműködésekre és a jövőbeni tervekre.

A 2004. évi konferencia kiemelten foglalkozott:

- a határon átnyúló együttműködések szerepével a hátrányos helyzetű kistérségek felzárkóztatásában, valamint
- a forrásteremtés és a pályázatírás buktatóival.

Gadócziné Dr. Fekete Éva előadásában az Európai Unió vidékfejlesztési politikájának várható változásaival foglalkozott. Dr. Bakos István egyetemi docens, dr. Gajda Tibor főiskolai docens és Nagy Zoltán egyetemi adjunktus gyakorlatorientált előadásai a projekttervezés, a projektek pénzügyi és gazdasági elemzése kérdéseit tekintették át. Felhívták azokra a hibákra a hallgatóság figyelmét, amelyek kedvezőtlenül befolyásolhatják egy-egy pályázat sikerét, eredményességét.

A konferencia alcíméhez („Határon átnyúló együttműködések szerepe a hátrányos helyzetű kistérségek felzárkóztatásában”) híven az Egyesület tagjai a konferencia második napján, Füleken találkoztak a város polgármesterével, Agócs József úrral, valamint Szvorák Zsuzsával, a helyi Magyar Ház vezetőjével. A találkozón jelen volt Csúsz Péter Besztercebánya megyei önkormányzat alelnöke és Duray Miklós, a Magyar Koalíció Pártja alelnöke. A füleki vár megtekintését követően a városi Vigadóban Mázik István igazgató közreműködésével Duray Miklós könyvének bemutatóján vehettek részt a konferencián résztvevők. A rendezvény utolsó napján a közel 150 tagot számláló Egyesület közgyűlését tartotta, amelynek keretében Kocziszky professzor értékelte az elmúlt év eredményeit, majd a tagság elfogadta az Egyesület 2005. évi munkatervét.

A hasznos ismereteket, információkat közvetítő, jó hangulatú és színes program végén az egyesület tagjai azzal búcsúztak el egymástól, hogy jövőre Tokajban rendezik meg a „Régiók találkozása” vándorkonferenciát.

Területfejlesztő közigazdászok képzése a Miskolci Egyetemen*Kocziszky György*

Egyrészt a hazai területfejlesztés intézményrendszerének átalakulása, másrészt a forrásteremtés pályázati rendszerének intézményesülése miatt mind nagyobb szükség van a terület- és településfejlesztést, a projekt tervezést, elemzést- és menedzselést a tanult szakma biztonságával végző szakemberekre.

Ennek a szakismeretigénynek biztosítására indította meg a 2004/05-ös tanévben a Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kara a Területfejlesztő mellékszakirányok képzését (www.uni-miskolc.hu/~euint/index.htm).

A Regionális Gazdaságtan Tanszék szakmai felügyelete alatt folyó képzés célja, hogy a hallgatók

- megismerjék az Európai Unió regionális politikájának céljait, alapvető módszereit és eszközeit;
- elsajátítsák a területi-, települési tervezés módszertanát;
- a projektkészítés és –menedzselés, továbbá a konfliktuskezelés gyakorlatát.

Ssz.	Tantárgy	Félév		
		7	8	9
1.	Térinformatika	1+1 gy		
2.	Regionális politika	2+0 k		
3.	Urbanisztika		2+0 k	
4.	Területfejlesztési esettan. 1.		1+1 gy	
5.	Területfejlesztési esettan. 2.			1+1 k
6.	Régió és településmarketing			2+0 1
Összesen:		3+1	3+1	3+1

A Gazdaságtudományi Kar hallgatói a szakirányt a hetedik félévben vehetik fel hat tárgy keretében (mint azt a fenti táblázat szemlélteti) és sajátíthatják el a területfejlesztési szakma gyakorlásához szükséges alapvető ismereteket.